

Bernat Buscà i Safont-Tria,
Joan Pont i Nicolau,
Vicent Artero i Traver,
Joan Riera i Riera,
INEFC-Barcelona

PROPOSTA D'ANÀLISI DE LA TÀCTICA INDIVIDUAL OFENSIVA EN EL FUTBOL

Resum

Arran de la importància que donem al factor *tàctica individual* en els esports d'equip es va idear un mètode d'anàlisi de la tàctica individual ofensiva en el futbol.

El primer pas de la recerca va consistir en la creació d'una plantilla d'observació on es veu reflectida la situació concreta i les informacions necessàries per poder-la analitzar. Per poder observar les situacions de forma correcta i precisa vam veure que la millor solució era tenir-les enregistrades en una cinta de vídeo, ja que així els observadors veuen la mateixa imatge.

Una vegada definit el mètode, el vam dur a la pràctica observant el comportament de Michael Laudrup, jugador de reconegut prestigi internacional.

Per acabar vam treure tota una sèrie de conclusions, en funció dels resultats, on vèiem que la meitat de les jugades Laudrup decidia de forma idònia i, a la vegada, ens ofería el perfil tècnico-tàctic del jugador estudiat.

Amb aquest mètode, basat en l'observació de mitjans audiovisuals, es pot determinar l'encert en la presa de decisions d'un jugador en situacions reals de joc. Per valorar quina és la millor opció en qualsevol jugada cal l'entrenament dels observadors basat en el criteri de risc-benefici.

Paraules clau: futbol, tàctica individual, metodologia d'anàlisi, concepte d'atac.

Introducció

L'origen d'aquest treball de recerca cal anar-lo a trobar en l'interès que, fa un any, ens va sorgir després de fer una reflexió inicial sobre el perquè determinats jugadors d'esports col·lectius poden arribar a tenir tant pes específic en el joc d'un equip.

L'objectiu que ens vam marcar per aquesta línia de recerca va ser el de desenvolupar una metodologia que ens permetés valorar el comportament tàctic d'un individu en fase atacant en un partit de futbol.

No hi ha dubte que resoldre aquesta qüestió significa contemplar tots els aspectes que defineixen el jugador: ara bé, estem d'acord que, d'entre tots ells, el determinant és la intel·ligència i aquesta no és més que fer el millor en cada moment. També estem d'acord que la intel·ligència d'un jugador és el factor que determina el seu comportament tàctic.

En les tendències actuals a l'hora de parlar de tàctica s'incideix molt en la discussió dels sistemes de joc (estratègia i tàctica col·lectiva). Nosaltres, després d'analitzar situacions particulars i de preguntar-nos el perquè de l'èxit, hem vist clarament que en moments importants, el que pren les decisions és l'individu més avantatjat tàcticament, el més intel·ligent (Michael Jordan, Earving "Magic" Johnson, Michael Laudrup, Bernd Schuster, Pelé, Vaseline Vujovik, PaoloTofoli etc...).

Per tot això hem intentat trobar un mètode d'anàlisi que ens permeti valorar, de la forma més objectiva possible, la idoneïtat de la presa de decisions d'un jugador de futbol en una acció ofensiva.

Degut a l'admiració i respecte que ha despertat en l'opinió esportiva mundial per la seva qualitat tècnico-tàctica, el jugador que hem escollit com a figura experimental és Michael Laudrup.

A través dels mitjans audiovisuals hem traçat un camí d'anàlisi que ens ha permès afirmar determinats aspectes del comportament tàctic del nostre jugador.

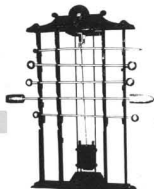
La pretensió d'aquest treball és poder aplicar el mètode en qualsevol altre jugador i saber quin és el seu comportament tàctic, és a dir, avaluar la seva presa de decisions.

Hem realitzat la nostra recerca en tres fases: el plantejament, la recerca i aplicació del mètode i l'extracció dels resultats per, després, fer-ne la discussió pertinent i arribar a unes conclusions.

Plantejament

La idea del què anàvem a buscar la teníem ben definida i, a partir d'aquí, vam entrar en la fase de discussions sobre la línia a seguir a partir d'aleshores.

Ens vam plantejar fer l'estudi sobre la fase atacant perquè realment és la

part més creativa i és aquella en què les decisions poden tenir un valor transcendental en el joc de l'equip i en el resultat dels partits. D'altra banda, també hem de ressaltar l'espectacularitat i la bellesa d'una bona acció ofensiva per damunt de les tasques defensives (que no per això tenen menys valor).

Una de les primeres decisions que vam prendre va consistir a *delimitar l'espai* on havíem de fixar la nostra anàlisi i ben aviat ens vam posar d'acord en què la majoria d'accions ofensives tenen com principal escenari el mig camp atacant.

Una altra qüestió a delimitar en els *paràmetres temporals*, és a dir, on comença i on acaba l'anàlisi de cada acció. Van sorgir diferents alternatives: 1) quan la pilota sobrepassa la línia central, 2) quan el nostre jugador fa una acció clara de voler "entrar en joc", 3) quan arriba la pilota al primer jugador després de passar la línia central i 4) quan el jugador que estudiem té la pilota controlada. Després de fer proves en jugades reals vam veure que la millor solució era la darrera; *quan Laudrup té la pilota controlada en el mig camp atacant*.

Per ubicar una situació concreta i poder-la diferenciar de les altres, vam creure necessari buscar una forma per representar en un paper la situació i les accions dels jugadors i la posició de la pilota, és a dir, crear una plantilla d'observació.

Una primera idea que va sorgir, i que posteriorment vam desestimar, fou la de dividir el mig camp ofensiu en sis zones, les quals tenien un número en funció del seu índex de perillositat. En aquesta opció s'especificava la situació dels companys, dels adversaris i del posseïdor de la pilota (mitjançant un codi de xifres i lletres). Això ens va semblar incomplet ja que informació tan determinant com

l'orientació dels jugadors i la seva mobilitat quedava omesa.

La segona opció que va sorgir, i que fou la que va desembocar en el mètode utilitzat finalment, va ser la de definir una *situació inicial* (de la forma més detallada i senzilla possible, per això vam decidir utilitzar un gràfic); a partir d'aquesta situació inicial podríem analitzar i fer un *rànk*ing de les opcions que tenia el jugador en cada situació concreta, mirar quina opció havia escollit, com ho havia fet i quin era el resultat.

En aquesta segona opció hi havia dos apartats que tenien un cert component subjectiu el qual podia acabar amb les nostres il·lusions que el mètode fos vàlid.

Aquestes dues parts eren: la primera i més objectiva consistia en analitzar les possibilitats que tenia el jugador; aquí podíem caure en el risc que els observadors veiessin diferents *opcions*. La segona part, i més subjectiva, era construir el *rànk*ing de les opcions estimades per cada observador; aquesta segona part pensàvem que podia dependre molt de la forma d'entendre el futbol de cada observador.

Per acabar l'apartat del plantejament, ens calia decidir quina forma d'observació utilitzaríem per fer l'anàlisi. Primerament vam veure la possibilitat d'anar al camp i observar-lo en directe i així ho vam fer però resultava impossible recollir la informació necessària per plasmar la situació en un full ja que, per motius temporals, per la rapidesa en què es succeïen les accions no era factible la presa d'aquestes dades.

En segon lloc hi havia la possibilitat d'aconseguir imatges enregistrades per càmeres de la televisió autonòmica de Catalunya, que ens permetia, mitjançant un aparell de vídeo, resoldre el problema del temps, ja que

podíem veure les jugades totes les vegades que ens feia falta i fins i tot parar la imatge per recollir les dades. En darrer lloc ens plantejàvem la possibilitat de tenir una entrevista amb Michael Laudrup i poder comentar les situacions i els dubtes que tinguéssim. Per ara aquesta possibilitat sembla que s'ha allunyat una mica degut al fitxatge de l'esmentat jugador per un equip que té la seu lluny de Barcelona.

Material i mètode

Material

Aquest estudi s'ha elaborat a través de l'observació de *material audiovisual* específic. Per específic entenem gravacions de partits de futbol del F.C.Barcelona amb una càmera que agafava un pla zenital del terreny de joc. Les imatges van ser cedides per Televisió de Catalunya, SA.

Per poder portar a terme les observacions preliminars (prèvies a la confecció de la plantilla d'observació), vam utilitzar quatre cintes facilitades per TV3 en format VHS. Els partits que vam aconseguir corresponien al Campionat de la Lliga Espanyola de la temporada 93-94, concretament el F.C.Barcelona-Reial Madrid, el Reial Saragossa-F.C.Barcelona, el F.C.Barcelona-U.E.Lleida i el F.C.Barcelona-C.D.Logroñés. Per tal de visionar els partits, vam utilitzar un magnetoscopi-reproductor de vídeo de quatre capçals (alta definició d'imatge).

Mètode

Les observacions preliminars van delimitar clarament el motlle de l'estudi atenent-nos al material de què disposàvem i tenint en compte la seva

qualitat. D'aquesta manera, el treball recolliria només les jugades en què el protagonista (Michael Laudrup) fos posseïdor de la pilota en el mig camp ofensiu del F.C.Barcelona. Aquest acotament respongué a les dificultats trobades alhora d'establir l'inici d'una acció susceptible de ser analitzada i a l'hora de discriminar el moment exacte en què es porta a terme l'acció tàctica rellevant per a l'estudi.

Els criteris que es van seguir a l'hora d'escollir les jugades que s'analitzarien van ser: a) Laudrup posseïdor, b) acció clara d'atac i c) panoràmica de la jugada suficientment àmplia.

La plantilla d'observació

Després del procediment que s'ha descrit amb anterioritat, es va trobar el model de plantilla d'observació per poder portar a terme l'anàlisi de les jugades. En aquesta plantilla es va creure indispensable un espai inicial per ubicar-hi un gràfic de mig camp de futbol a petita escala i proporcionat (orientació atacant). Aquest espai acull la *representació gràfica* de la jugada analitzada d'acord amb un codi de símbols prèviament establert (taula 1). En aquest gràfic és possible observar la situació d'atacants i defensors, l'orientació de cada jugador, la seva velocitat de desplaçament aproximada, la situació de la pilota, la situació de l'àrbitre (si aquesta influeix en la jugada), la fracció del terreny de joc que ofereix la presa de la càmera de televisió i les possibles opcions i l'opció escollida.

Seguidament es va traçar un quadre dividit en cinc columnes. Cada columna expressa una variable d'anàlisi. Aquestes variables tenen solució de continuïtat temporal. La primera columna conté *les opcions*, és a dir, les múltiples accions que, en l'àmbit

de joc real, s'expressen en forma d'intencions tàctiques diferenciades. Se'n van especificar nou de diferents: 1. Recolzament curt, 2. Recolzament profunditat (aquestes dues no es tenen en compte en aquesta anàlisi, ja que Laudrup no és posseïdor), 3. Continuar (1x1), 4. Xutar, 5. Passada curta, 6. Passada llarga, 7. Centrada a l'àrea, 8. Conducció i 9. Temporitziació.

La segona columna dóna lloc al *rànk* de les opcions que el jugador té en aquella jugada concreta. Per acomplir l'objectiu de valorar la qualitat tàctica de les decisions del jugador en una jugada, s'havia d'emetre un judici d'aquesta tenint en compte totes les opcions de la primera columna i la idoneïtat de l'execució d'algunes d'elles en cada jugada concreta. Per poder emetre aquest judici vam tenir en compte el *criteri fonamental* de la proporció entre *risc-benefici* que amaga cada opció possible en cada situació. Diem possible ja que s'entén que no totes les opcions que s'especifiquen a la primera columna es poden donar a cada jugada atès que la situació de companys, pilota, adversaris, l'orientació d'aquests o la seva visió fan d'aquella opció una opció inviable. El *criteri risc-benefici* respon a la valoració, en percentatges aproximats, del profit que es pot treure d'una situació per assolir un clar avantatge tenint en compte el risc de fracàs que aquesta té. Des del punt de vista formal, atès que la passada és la intenció que ofereix més possibilitats i alhora dubtes, s'ha cregut oportú especificar-ne la seva direcció a la mateixa columna mitjançant la inclusió d'una lletra al costat del número de l'opció (vegeu a l'apartat de codis a la taula 1). El *rànk* representa l'ordre de preferència de les opcions possibles per

TAULA DE SÍMBOLS

SÍMBOLS DEL GRÀFIC	
Camp de visió de la càmera	----- Blau
Opció possible (deba anar la pilota)	—————▶ Blau
Opció possible (continua amb la pilota)	~~~~~▶ Blau
Opció possible (temporitzar)	* Blau
Opció escollida (deba anar la pilota)	—————▶ Vermell
Opció escollida (continua amb la pilota)	~~~~~▶ Vermell
Opció escollida (temporitzar)	* Vermell
Opció no tinguda en compte	----- Vermell
Porter	◀
Defensor	€
Atacant	€
Atacant amb pilota	€.
Atacant o defensa en cursa (el nombre de punts està en funció de la velocitat de la cursa)	€...€..
Àrbitre	⊗
Rànk d'opcions	1, 2, 3 ... Blau
Opció escollida en funció del rànk	① ② ③ ... Vermell

SÍMBOLS DEL RÀNKING (només apareixen en les passades)

A	—————▶	Davant
R	—————▶	Darrera
D	—————▶	Dreta
E	—————▶	Esquerra

Exemple:

5A: passada curta davant
6E: passada llarga a l'esquerra
Etc...

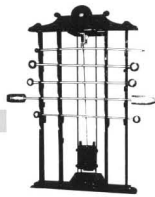
Taula 1

part de l'observador per a aquella jugada.

La tercera columna és la de l'*opció escollida*. S'hi especifica l'opció tàctica que ha portat a terme el jugador. En aquest espai es diu si ha estat la 1a, la 2a, la 3a, etc. en relació al *rànk* prèviament establert. Si la opció escollida pel jugador no estava prevista en el *rànk*, s'especifica aquest fet al mateix espai.

La quarta columna expressa el *¿com ho fa?* Aquesta columna ens serveix per especificar el gest tècnic emprat en l'execució de la intenció tàctica. S'hi inclou informació escrita de manera molt sintètica.

Finalment, la darrera columna és la del resultat. En aquest espai hi ha només dues opcions: bo o dolent. Creiem que el resultat és bo quan la situació creada com a conseqüència

de la presa de decisions del jugador representa una millora substancial respecte a la situació global ofensiva de l'equip. És a dir, quan es creen més espais, quan es crea una ocasió de gol, quan es fa gol, quan s'ha guanyat profunditat en el joc, etc. El fet que el resultat sigui dolent pot venir provocat per tres factors fonamentals. Aquests tres factors s'engloben dins el concepte d'acte tàctic apuntat per MALHO (1969). En la seva obra, MALHO diferencia tres fases en l'acte tàctic: percepció i anàlisi de la situació, decisió i execució. En primer lloc pot tenir la causa en una errada de tipus tàctic, és a dir, en la presa de decisions (les errades que anomenem tàctiques inclouen tant percepcions i anàlisis errònies com decisions dolentes). En segon lloc pot ser causa d'una errada tècnica, és a

dir, en l'execució motriu del gest que havia de fer possible una intenció tàctica. Per últim, el resultat pot ser dolent perquè s'ha produït una "intercepció de valor" per part de l'equip contrari. Per "intercepció de valor" entenem un gran encert de l'equip contrari en la frustració de la intenció tàctica del jugador posseïdor. Aquesta informació s'especifica per escrit de forma molt sintètica a sota del resultat de la jugada que estarà prèviament encerclat. La plantilla és doble ja que hi ha algunes jugades que, en el mateix jugador, es poden destriar dos instants susceptibles de ser valorats. Això es dona quan, com a resultat de la primera situació, apareix una nova situació en què el mateix jugador és posseïdor de la pilota. (Vegeu figura 1, plantilla d'observació)

El vídeo

La prospecció de les jugades en quatre cintes de vídeo en format VHS mitjançant la lectura del *counter* del magnetoscopi era difícil i molt lenta. A més, amb aquest mètode de recerca de les jugades era gairebé impossible delimitar l'instant precís en què calia congelar la imatge per poder valorar les opcions que tenia al nostre jugador i poder ubicar-les al rànking. La imprecisió del magnetoscopi en el mesurament del temps i la inevitable flexibilitat de la cinta VHS distorsionaven molt aquest punt precís.

Per tots aquests motius es va creure convenient l'elaboració d'un *muntatge audiovisual* a partir del material facilitat per TV3. En aquest muntatge s'havien de recollir totes les jugades que posteriorment serien analitzades. Cada jugada es va editar amb la in-

OPCIONES	RÀNKING	OPCIÓ ELEGIDA	COM HO FA?	RESULTAT
1 Racolzament curt	1a-			BO
2 Racolzament profundot	2a-			
3 Continuar (1x1)	3a-			
4 Xutar	4a-			
5 Passada curta	5a-			
6 Passada llarga	6a-			
7 Centar a l'area	7a-			
8 Conducció	8a-			
9 Temporitzar	9a-			
				DOLENT

OPCIONES	RÀNKING	OPCIÓ ELEGIDA	COM HO FA?	RESULTAT
1 Racolzament curt	1a-			BO
2 Racolzament profundot	2a-			
3 Continuar (1x1)	3a-			
4 Xutar	4a-			
5 Passada curta	5a-			
6 Passada llarga	6a-			
7 Centar a l'area	7a-			
8 Conducció	8a-			
9 Temporitzar	9a-			
				DOLENT

Figura 1. Plantilla d'observació

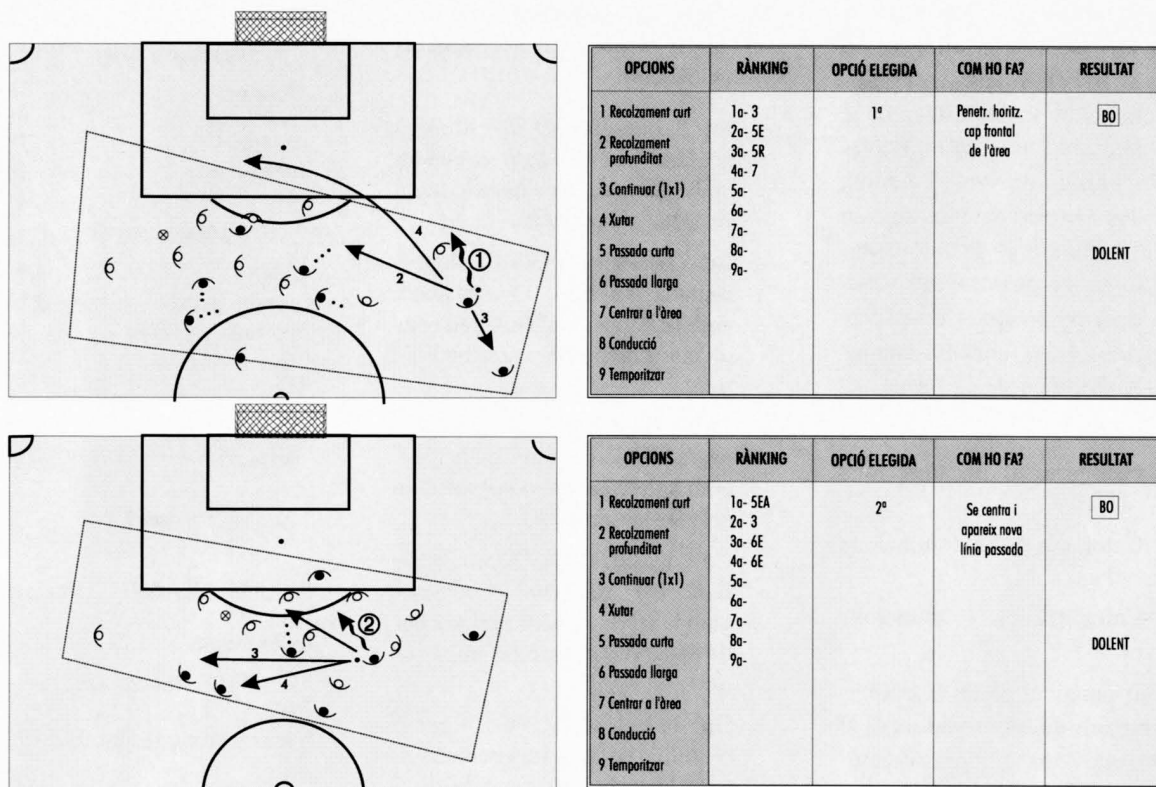

Figura 2. Plantilla plena

clusió d'una pausa instantània de la imatge de tres segons; durant aquests tres segons apareix un punt negre a l'escaire superior esquerre de la imatge, aquest és l'indicador de l'instant en el qual hem de valorar la presa de decisions del nostre jugador. La cinta té seixanta jugades, cinquanta-una de les quals corresponen a Michael Laudrup com a posseïdor. En determinades situacions no ens trobem només la situació inicial sinó una de derivada; per tant el càlcul total de les situacions és de cinquanta vuit i les dotze restants estan incloses pel seu interès tàctic. Aquestes dotze van ser utilitzades per l'entrenament dels observadors.

L'observació

L'observació va ser portada a terme per part dels dos autors de l'estudi. Abans

de fer l'observació i anàlisi definitiva es va delimitar el criteri de proporció de risc-benefici d'una decisió tàctica (esmentat anteriorment), es van elaborar les pautes i els codis per emplenar el quadre de la plantilla (explicades anteriorment) i es va donar llibertat total als observadors per analitzar les situacions (cal dir que prèviament s'havien fet proves amb jugades aïllades per verificar la claredat del criteri que regeix l'observació).

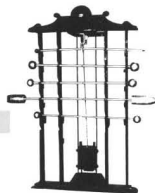
L'observació i anàlisi de les jugades es va fer individualment. Els dos observadors van fer l'anàlisi sense l'interjecció de l'altre en cap moment. Es va analitzar cada jugada mirant la pantalla, no el gràfic de la plantilla, ja que pel marge d'error en l'apreciació espacial de les situacions en el terreny de joc aquestes podien quedar sensiblement distorsionades en el gràfic: també perquè les

mides dels diversos terrenys de joc no són idèntiques. (Vegeu figura 2, plantilla plena)

Tractament de les dades

Després de l'anàlisi de les jugades mitjançant la utilització del vídeo i les plantilles d'observació, es van contrastar les dues anàlisis de les cinquanta-una jugades protagonitzades per Laudrup. Aquestes jugades es van classificar en cinc grups diferents, en funció de la coincidència de les opcions, considerades pels dos observadors, en el rànking.

Les categories són: a) coincidència en les dues primeres opcions, b) coincidència només en la primera opció, c) coincidència de les dues primeres opcions de forma alternada, d) coincidència només de la segona opció i e) sense coincidències rellevants.

Les jugades escollides per extreure resultats van ser les classificades en els grups a), b) i c). Aquests tres grups tenen realment un valor destacable ja que hi ha coincidència en l'apreciació de les millors opcions. La suma total de les situacions incloses en aquests tres apartats és de cinquanta-una (sobre les cinquanta-vuit possibles), la qual cosa suposa un 87.9% de les jugades. Les cinquanta-una jugades es distribuïen de la forma següent:

- Categoria a) 21 situacions (41,2%).
- Categoria b) 23 situacions (45%).
- Categoria c) 7 situacions (13,8%).

Aquest alt percentatge en la coincidència entre els dos observadors és el paràmetre que dona validesa al mètode. Utilitzant les plantilles de la manera que s'ha descrit hem pogut veure que en més de 8 de cada 10 situacions els observadors hem vist unes opcions que destacaven per sobre de les altres pel seu valor en relació al benefici que poden aportar.

Un cop validat el mètode es va passar a analitzar la presa de decisions de Michael Laudrup (paràmetre especificat a la tercera columna del quadre de la plantilla). Aquesta anàlisi s'ha fet creuant les dades del rànking amb les de l'opció escollida.

Els resultats que es van donar ens indicaven que:

- En 28 ocasions (54,9%) coincidia l'opció presa per Laudrup amb la primera opció considerada pels observadors. D'aquestes:
 - 26 coincidien els dos observadors i Laudrup (50,9%).
 - 2 coincidien Laudrup i un observador, però no amb l'altre (3,9%).

• En les 23 situacions restants (45,1%) es donaven les següents coincidències:

- En 5 ocasions (9,8%) l'opció agafada per Laudrup coincidia amb la segona opció considerada pels dos observadors.
- En 7 ocasions (13,7%) l'opció agafada per Laudrup coincideix amb la segona opció agafada per un observador, però no amb l'altre.
- En 6 ocasions (11,8%) l'opció agafada per Laudrup coincideix amb la tercera opció considerada pels dos observadors.
- En 1 ocasió (1,9%) l'opció escollida per Laudrup coincideix amb la tercera opció agafada per un observador, però no amb l'altre.
- En 1 ocasió (1,9%) l'opció escollida per Laudrup coincideix amb la quarta opció escollida pels observadors.
- En 2 ocasions (3,9%) l'opció escollida per Laudrup coincideix amb la quarta opció considerada per un observador, però no amb l'altre.
- En 1 ocasió (1,9%) l'opció escollida per Laudrup no apareix al rànking de cap dels dos observadors.

La següent operació feta en el tractament de les dades ha estat catalogar el gest tècnic utilitzat per Laudrup en cada situació, és a dir. Com ho fa?

La llista d'accions que hem utilitzat en aquest apartat és la següent:

Accions en què deixa de ser posseïdor:

- Passada per terra. Amb el taló, interior, exterior...
- Passada aèria.
- Centrar a l'àrea. Aquesta es diferencia de la passada perquè no té un destinatari concret.
- Xut.

RESULTAT BO Situacions

<i>Deixa de ser posseïdor</i>	
Passades per terra	11
Passades aèries	4
Passada de taló	1
Centrada a l'àrea	0
TOTAL	16

<i>Segueix essent posseïdor</i>	
Temporitzar	1
Penetra cap a la frontal de l'àrea (diagonal)	4
Penetra cap a la línia de fons	1
1x1	3
TOTAL	9

Segueix essent posseïdor +
Deixa de ser posseïdor → 16+9 → TOTAL 25

Taula 2

RESULTAT DOLENT Situacions

Errades tàctiques

<i>Segueix essent posseïdor</i>	
1x1	8
Penetra cap a la frontal de l'àrea (diagonal)	1

<i>Deixa de ser posseïdor</i>	
Passada per terra	1
Passada a l'àrea	1
TOTAL	11

Errades tècniques

<i>Deixa de ser posseïdor</i>	
Xut fora	4
Passada aèria	5
Passada per terra	1
TOTAL	10

Interceptacions de valor

<i>Segueix essent posseïdor</i>	
Penetra cap a la línia de fons	1

<i>Deixa de ser posseïdor</i>	
Passada per terra	2
Passada aèria	1
TOTAL	4

<i>Altres</i>	
Rellisca	1
TOTAL	1

Segueix essent posseïdor + Deixa de ser posseïdor
+altres → 10+15+1 → TOTAL 26

Taula 3

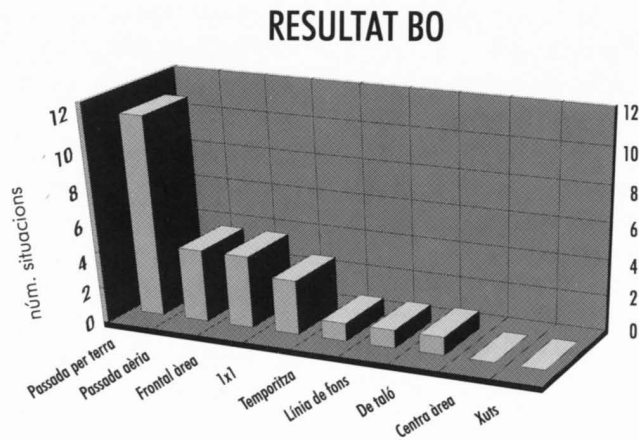

Figura 3

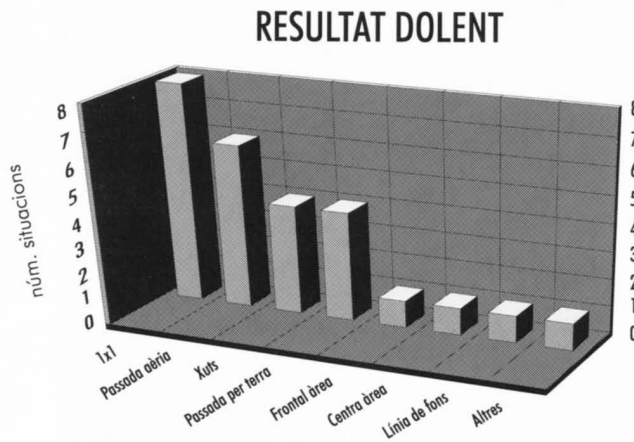

Figura 4

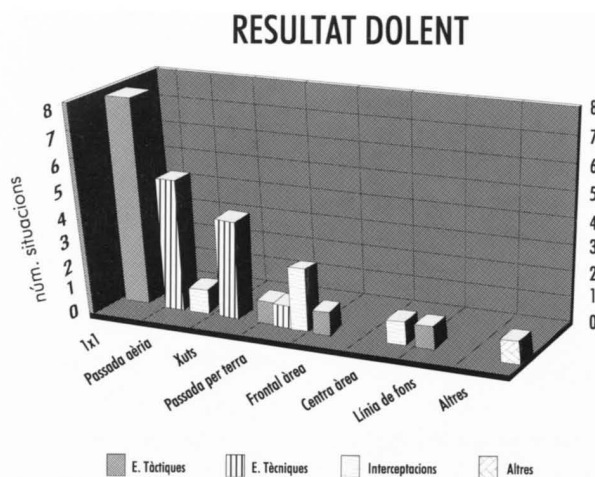

Figura 5

Accions en què continua com a posseïdor:

- Temporitzar.
- Penetració en diagonal fins a la frontal de l'àrea.
- Penetració buscant la línia de fons.
- 1 x1.

Altres accions:

- Relliscar.
- Altres accions.

En darrer lloc hem contrastat el resultat final de cada situació amb el contingut de l'apartat Com ho fa? Aquest paràmetre serà el que ens permetrà absteure unes conclusions sobre la forma d'actuar del jugador en qüestió, és a dir, la relació entre la tècnica i la tàctica.

El tractament de les dades ha consistit en un recompte aritmètic de les situacions analitzades establint coincidències entre observadors i entre observadors i Laudrup. Per establir els resultats de forma gràfica es fan histogrames de freqüències acumulades de les dades obtingudes.

Resultats

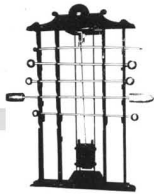
Les dades

De les 51 situacions analitzades en aquest estudi, 25 han acabat en un resultat positiu (49,01 %) i 26 en un resultat dolent (50,99%).

Els resultats es desglossen tal com s'especifica a les taules 2 i 3 i a les figures 3 a 5:

Perfil tàctic del jugador

És important destacar que tot el que s'observa en aquest apartat de l'estudi reflexa una sèrie d'apreciacions sobre

el joc de Laudrup en aquests quatre partits. En cap moment es pretén categoritzar la manera d'actuar del jugador només per aquests partits; ara bé, del present estudi en traiem unes idees generals de quin tipus de jugador es tracta i de com sol actuar.

Tot seguit es detallen les conclusions extretes.

1. Podem dir que Laudrup obté èxit en la meitat de les situacions analitzades en què és posseïdor de la pilota. Aquest és un percentatge alt tractant-se d'un esport com el futbol i, encara més, si parlem de situacions clares d'atac.
2. El gest que millor resultat li dona, quan deixa anar la pilota, és la passada per terra.
3. Els gests en els quals pitjor resultat obté, quan deixa anar la pilota, són les passades aèries i els xuts a porteria (0% d'encert en els xuts).
4. El millor resultat, quan continua amb la pilota, l'obté en les penetracions en diagonal buscant la frontal de l'àrea i en l' 1 x 1.
5. L'acció en la qual més errades compta, quan continua amb la pilota, és l' 1x1 (així i tot, la seva efectivitat és de més d'un 27%).
6. Laudrup crea més perill quan deixa anar la pilota que quan continua amb ella (64%). Paradoxalment, comet més errades quan deixa anar la pilota (57,6%) que no pas quan continua sent posseïdor.
7. Les passades aèries no són accions que utilitzi amb excessiva efectivitat (40%) si les contrastem amb les passades per terra, que estan per sobre del 73%.
8. La majoria de situacions de resultat dolent vénen causades per errades de tipus tàctic (42%) i errades de tipus tècnic (38%). En menys ocasions se li intercepten

pilotes (15%) o bé comet altre tipus d'errades (5%).

9. Quasi totes les errades tàctiques es donen quan Laudrup decideix utilitzar l' 1x1.
10. La majoria d'errades tècniques inclouen les passades aèries i els xuts a porteria.

D'aquestes deu conclusions en podem extreure un perfil aproximat del comportament tècnic-tàctic de Michael Laudrup en els quatre partits analitzats. Laudrup és un jugador que intervé en la majoria d'accions d'atac del seu equip. És un jugador que genera accions terminals perquè les culminin els companys.

Això ho podem veure en l'alt nombre de passades que es resolen amb èxit.

Discussió

La valoració del comportament tàctic d'un jugador de futbol ha estat el mòbil d'aquest treball de recerca. L'anàlisi d'aquest comportament en aquest esport és una empresa difícil d'objectivar. El fet que la majoria de jugades que s'analitzen no acabin amb gol fa que haguem d'entrar en valoracions subjectives sobre les opcions que té el jugador i sobre el resultat de les seves accions.

Aquí sorgeix un punt de conflicte. Si entrem en valoracions subjectives, el mètode és difícilment objectivable. Arran d'aquesta dicotomia responem de la manera següent: l'entrenament previ dels observadors i la unificació dels criteris (basats en el criteri de risc-benefici) redueixen, en gran mesura, les possibles discrepàncies d'anàlisi.

Tota aquesta problemàtica ens ha motivat a observar com podria ser la valoració dels comportaments tàctics en altres esports. En el voleibol i en el tennis

veiem que aquest paràmetre és fàcilment objectivable perquè cada jugada acaba amb punt, en handbol i en bàsquet hi ha un alt percentatge d'encert i les dificultats són menors: en futbol, en canvi, la resolució de les jugades, és a dir, fer gol, es produeix en molt pocs casos. Així, amb un mètode objectiu només podríem valorar la presa de decisions en ocasions clares de gol (1x1, davant del porter, 2x1 amb un defensor i el porter, etc.).

La idea inicial per a aquest estudi era analitzar jugades d'atac en fase terminal, és a dir, jugades que sempre acabessin amb un xut a porteria, ja que aquestes tenien menys opcions i les que tenien eren més clares. Aquest fet hagués facilitat la recerca del mètode (en totes les jugades d'aquest tipus, la coincidència en el rànking de les opcions entre els dos observadors ha estat total). El motiu pel qual el treball no es va poder fer amb aquest tipus de jugades cal anar-lo a buscar en les limitacions en el material audiovisual facilitat (l'enquadrament de la càmera no era el més idoni i el nombre de partits era limitat), d'una banda, i en el sistema de joc que utilitzava el F.C.Barcelona durant la temporada 93-94 (realització de jugades molt elaborades amb presència de molts jugadors en tasques ofensives), de l'altra.

Durant l'anàlisi de les jugades que acaben amb el joc interromput, ens hem trobat amb problemes a l'hora de determinar-ne el resultat. Per exemple, quan Laudrup és objecte de falta per part d'un defensor, en funció del lloc on l'ha rebuda i de la situació de companys i adversaris l'hem considerat bona o dolenta.

D'altra banda, som conscients de què la inclusió de més observadors en l'estudi li hauria donat un grau superior de fiabilitat.

Creiem que l'aplicació d'aquest mètode en l'anàlisi d'un jugador d'un equip que practiqui un sistema d'atac menys elaborat facilitaria la tasca dels observadors a l'hora de valorar les opcions possibles i el seu ordre en el rànking.

Des d'una perspectiva global, veiem que la proposta que hem dissenyat pot aplicar-se en esports com el futbol, el hoquei herba, el rugbi, etc. En aquests esports l'espai de joc és gran i les dificultats per anotar punts o gols són més acusats respecte d'altres esports com poden ser el voleibol, el tennis, l'handbol, el bàsquet, etc... on el terreny de joc és més reduït.

Per aquest motiu i per d'altres que s'han especificat amb anterioritat, resulta poc coherent emprar aquest mètode per a l'anàlisi de la tàctica individual en esports en què, per qüestions d'estructura interna i reglament, cada acció acaba amb un punt. Com estem veient, el resultat és un factor que condiciona el valor de la resposta tàctica en gran mesura. Du-

rant l'elaboració del mètode hem establert una diferenciació en l'apreciació del resultat. Així, hem diferenciat les errades de tipus tècnic de les errades de tipus tàctic. En aquest punt no pretenem entrar en el conflicte de l'execució motriu entesa com un element tècnic o com un element del procés tàctic.

Aquest estudi versa sobre un tipus d'accions molt determinades d'un esport concret. Som conscients que hem tret l'entrellat d'una petita part de la tàctica individual existent en el futbol. Per tot això ens agradaria que aquest treball servís de punt de partida per l'elaboració de nous estudis o, si més no, per a la reflexió. En darrer lloc ens atrevim a suggerir l'adequació del mètode per l'anàlisi de situacions ofensives en les quals el subjecte no sigui posseïdor, en situacions defensives, amb major número d'observadors, etc. D'altra banda també seria interessant adaptar el mètode a esports amb característiques semblants a les del futbol.

Agraïments

Donem les gràcies al Servei d'Esports de Televisió de Catalunya S.A. per l'aportació dels documents audiovisuals, i a l'ajut de Francesc Pedra del Departament de Mitjans Audiovisuals de l'INEFC-Barcelona en l'elaboració del vídeo.

Bibliografia

- BAYER, C. (1986) *La enseñanza de los juegos deportivos colectivos*. Ed. Hispano-Europea. Barcelona.
- BLÁZQUEZ, D. (1986) *Iniciación a los deportes de equipo*. Ed. Martínez Roca. Barcelona.
- MALHO, F. (1969) *L'acte tactique en jeu*. Ed. Vigot. Paris.
- RIERA, J. (1989) *Fundamentos del aprendizaje de la técnica y la táctica deportivas*. Inde Publicaciones, Barcelona.